

Eiseamláirí de na Feidhmeanna Teanga Scoil:

Catagóir: Caidreamh sóisialta a dhéanamh (R.C. lch. 20)

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste	Naíonáin	Ranganna 1 agus 2	Ranganna 3 agus 4	Ranganna 5 agus 6
beannú do dhuine	Dia duit. Dia is Muire duit. Tá fáilte romhat.	Dia daoibh. Dia is Muire duit/daoibh. Conas atá tú?	Dia is Muire duit. Dia is Muire duit is Pádraig.	Dia is Muire daoibh. Dia is Muire duit/daoibh is Pádraig.
slán a fhágáil	Slán.	Slán anois. Slán go fóill. Slán agus go raibh maith agat.	Slán tamall.	Slán agus go n-éirí an bóthar leat. Feicfidh mé tú/sibh níos déanaí/amárach.
glaoch ar dhuine	A mhúinteoir. Tar anseo.	A athair. A Mháire A Sheáin	A dhuine uasal. A bhean uasal.	
aird a lorg		Gabh mo leithscéal. An bhfuil sibh réidh/ullamh? Tá/Níl	Nóiméad amháin más é do thoil é. Éistigí.	An féidir liom labhairt leat /ar feadh nóiméad / rud éigin a fháil
bualadh le duine	An bhfuil tú go maith?	Conas atá tú? go maith. Tá mé tinn. srl	Aon scéal nua.	
cur in aithne	Seo é / í. Seo x. Sin X.			
comhghairdeas a dhéanamh		Lá breithe sona duit.	Maith thú.	Comhghairdeas.
comhbhrón a dhéanamh	Tá brón orm.		Mí-ádh.	Déanaim comhbhrón leat. Beidh lá eile agat/agaibh.

Catagóir: Dul i gcion ar dhuine nó ar dhaoine eile (R.C. Igh. 21,22)

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste	Naíonáin	Ranganna 1 agus 2	Ranganna 3 agus 4	Ranganna 5 agus 6
cead a lorg, a thabhairt, agus a dhiúltú	An bhfuil cead agam dul amach / dul go dtí an leithreas? Tá/Níl.	An bhfuil cead agam x a fháil/ mo lámha a ní? Tá / Níl. Ceart go leor. Brostaigh. Ar aghaidh leat. Níl cead agat x a fháil.	An bhfuil cead agam an fhuinneog a oscailt/an doras a dhúnadh? Tá / Níl. Fan go fóill.	An bhfuil cead agam teacht isteach / bheith ar dtús?
buíochas a léiriú	Go raibh maith agat.	Go raibh míle maith agat.		Míle buíochas.
smaoineamh a chur chun cinn		An féidir linn? An bhfuil cead againn?	Cén fáth nach féidir linn x a dhéanamh?	Cad mar gheall ar?
iarradh ar dhuine rud éigin a dhéanamh	Suigh síos / seas suas. Stop. Cuir an x ar an mbord.	Faigh an leabhar rolla/ x. Tóg amach X. Píoc suas na páipéir. Glan an clár dubh	Suígí síos. Seasaigí suas. Tógaigí amach na leabhair, Déanaigí Bígí Téigí	
duine a ghríosadh			Lean ort. Ar aghaidh leat.	
magadh faoi dhuine			Is pleidhce thú.	Ar chuala tú an scór?
cuireadh a thabhairt, a dhiúltú, glacadh leis nó fiosrú faoi			Ar mhaith leat teacht go dtí mo theach, mo chóisir srl. Ba/Níor mhaith liom. Cá mbeidh sé ar siúl? Cén t-am? Cén dáta / lá? Ní féidir liom mar	An dtiocfaidh tú go dtí ... ? Tíocfaidh / Ní tíocfaidh. Go raibh maith agat don chuireadh / ach ní féidir liom dul mar
foláireamh a thabhairt do dhuine	Bí ag siúl. Ná bí ag rith. Ná bí ag caint.	Tóg go bog é. Ná bí ag pleidhcíocht.	Ná bígí ag x. Ná bígí ag x nó Bí/bígí cúramach. Tabhair aire.	Go deas réidh más é bhur dtoil é.
stádas a fhógairt nó a cheistiú			Is mise an duine is fearr sa rang. Is mise laoch na imeartha.	Conas gur tusa ?
maíomh	Tá mé go maith ag _.	Tá mé go hiontach ag _.	An bhfaca tú é sin?	Is mise an duine is

				fearr / ag ____.
dúshlán duine a thabhairt			Ní féidir leat é sin a dhéanamh.	Geallaim duit nach féidir leat X a dhéanamh.

Catagóir: Dearcadh a léiriú agus a lorg (R.C. Igh. 22,23)

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste	Naíonáin	Ranganna 1 agus 2	Ranganna 3 agus 4	Ranganna 5 agus 6
eolas nó aineolas, cuimhne nó easpa cuimhne a léiriú agus fiosrú fúthu		Tá/níl a fhios agam. An bhfuil a fhios agat?	An cuimhin leat? Is/ní cuimhin liom. Níl a fhios agam cá bhfuil Níl a fhios agam cé a ...	An bhfuil aithne agat ar an duine seo? Tá / Níl.
cinnteacht, éiginnteacht, féidearthacht a léiriú, fiosrú fúthu	Tá / Níl 'Sea / Ní hea		Tá / Níl mé cinnte. An bhfuil tú cinnte? Tá / Níl	Ca bhfuil an x? Níl mé cinnte. B'fhéidir go bhfuil sé ...
leibhéal dóchúlachta a léiriú agus fiosrú faoi is dócha gan amhras is féidir gan seans			Cá bhfuil Sinéad? Is dócha go bhfuil sí tinn.	B'fhéidir go bhfuil sé san ospidéal / tinn. An mbeidh sé anseo / an bua againn an dóigh leat? Beidh gan dabht / gan amhras. Níl /Tá mé cinnte.
taitneamh nó easpa taitnimh a léiriú	An maith leat? Is/ní maith liom.	Is breá liom. Is fuath liom. Is fearr liom.	Ar mhaith leat? Ba/níor mhaith liom. Is fearr liom x ná y.	An dtaitníonn _ leat? Taitníonn / Ní thaitníonn. B'fhearr liom x ná y.
Mianta a léiriú nó fiosrú fúthu	An bhfuil sé go deas / maith? Tá / Níl.	Ar mhaith leat milseán? Ba mhaith liom / Níor mhaith liom.	Ba mhaith liom x. Ar mhaith leat éisteacht leis an téip? Ba mhaith liom.	Ba mhaith liom deoch a fháil / leabhar a léamh / leabhar nua a cheannach / dul ag snámh / dul amach ag súgradh. Cad ba mhaith leat a dhéanamh?
rogha a léiriú agus fiosrú fúithi		Is fearr liom x. Cé acu is fearr leat?	Is fearr liom x ná y.	Cé acu ab fhearr leat ? B'fhearr liom x ná y.
leithscéal a ghabháil	Tá brón orm.		Gabh mo leithscéal.	
sásamh nó míshásamh a	Go maith! Go	Go dona!	Tá / Níl sé sin go maith	An bhfuil sé seo go maith

léiriú nó fiosrú fúthu	deas!		/ go dona. Cad a cheapann tú? Ar fheabhas / go dona.	(an dóigh leat) ? Tá / Níl
aontú nó easaontú le ráiteas	Tá / Níl	Is ea. / Ní hea Fíor / bréagach	Briathra dearfa agus diúltach san Aimsir Chaite m.sh Bhris / Níor bhris. Tá / Níl an ceart agat.	Aontaím / Ní aontaím An n-aontaíonn tú? Tá sé sin fíor / bréagach. Níl sé sin fíor.
ábaltacht nó easpa ábaltachta a léiriú	Is féidir liom. Ní féidir liom. An féidir leat x?	An féidir leat x?	Is féidir liom leadóg a imirt / sacar a imirt. An bhfuil tú in ann.....? Tá /Níl. Tá mé in ann Níl mé in ann	Is féidir liom x a scríobh / x a dhéanamh / x a bhriseadh srl.
séanadh	(An raibh tú ag gaire?) Ní raibh.	(An bhfaca tú ?) Ní fhaca. (Ar chuala tú?) Níor chuala. (Ar thóg tú?) Níor thóg.	(Ar fhág tú?) Níor fhág. (Ar bhris tú?) Níor bhris.	(Ar bhuail tú?) Níor bhuail (Ar chaill tú?) Níor chaill.
maithiúnas a léiriú	Tá brón orm. Ceart go leor.	Tá go maith. Tá sé ceart go leor.	Tá brón orm, ní fhaca mé tú. Tá brón orm, ní raibh a fhios agam go raibh tú ansin.	Ní raibh a fhios agam gur leatsa é.
tacaíocht a léiriú	Maith thú. Go deas. Go maith. Tá tú an-mhaith.	Ar fheabhas. Go hiontach. Go breá. Maith sibh. Tá sé sin go maith.	Beidh tú go breá – ar aghaidh leat.	
díomá a léiriú			Tá díomá orm.	Is mór an trua é.
dóchas a léiriú	Beidh tú ceart go leor.		Tá súil agam...	Tá súil agam go dtiocfaidh sé/sí. Táim ag súil go mór le
ligean air/uirthi		Tá tinneas cinn / tinneas fiacaille orm. Tá pian i mo bholg/ i mo cheann.	Féach, is féidir liom eitilt. Is x mé. Is féidir liom	Táim ag ligean orm gur x mé.
scéalta a chumadh nó a insint	Bhí ... Thit ... D'ith ... D'ól...	Ar maidin Inné Lá amháin	Dé Sathairn seo caite ... Aréir Arú inné ...	Anuraidh ... Ar dtús ... Ansin Tar éis tamaill

	Fuair faoi dheireadh / ar deireadh
Iéiriú gur gá nó nach gá rud éigin a dhéanamh agus fiosrú faoi			An bhfuil orm/orainn é seo a dhéanamh? Tá / Níl Tá orm dul abhaile anois mar	Caithfidh mé dul a chodladh go luath mar .. Caithfidh mé éadaí nua a cheannach mar/ m'obair bhaile a dhéanamh nó

Catagóir: Eolas a thabhairt agus a lorg (R.C. lch. 25)

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste	Naíonáin	Ranganna 1 agus 2	Ranganna 3 agus 4	Ranganna 5 agus 6
Aithint	Peann Sin peann. Is liomsa é.	Is madra mór é sin.	Cailín / buachaill an-mhaith / an-deas / dána is ea é/í.	Teach trí stór atá ann.
tuairisciú	Anseo /as láthair Tá sé/sí tinn, sa bhaile, as láthair. Níl sé/sí anseo. Tá cnag ar an doras. Tá Liam dána / ag ithe / ag troid. Tá an leabhar ar an mbord.	Tá sé/sí ag an bhfiacloir / i seomra eile / san ospidéal. Thit sé sa chlós. Bhí..... Chuaigh Tá / Bhí X ag troid sa chlós. Tá x ag ithe an lóin. Thug San Nioclás x dom. Inniu an Luan / Máirt / Céadaoin / Déardaoin / Aoine.	Chonaic mé é/í ar maidin. Níl a fhios agam cá bhfuil sé/sí. Beidh sé ar ais amárach. Chuala..... D'ith mé / d'ól mé Chuaigh Tá sé tirim / ag cur baistí / ag cur sneachta / arís / anois.	Beidh an cluiche ar siúl ar a trí a chlog amárach. Tá beirt – deichniúr as láthair. B'fhéidir go bhfuil sé/sí
teachtaireacht a thabhairt	Seo duit an rolla / nóta / litir.	Seo nóta duit ó Tá Niamh tinn. Tá cóta nua ag x.	Tá litir agam duit ó Ní bheidh mé ar scoil amárach. Beidh mé ag dul go dtí an fiacloir ar a 10 a chlog. Ní bheidh x ar scoil go dtí an x mar tá sé/sí tinn.	Beidh an bus déanach inniu. Glaofaidh mé ort/oraibh nuair a bheidh sé in anseo.
ceartú	Ná bí ag _.	Ná déan é sin. Ní hea, is liomsa é. Ní liomsa é – tá mo chóta gorm.	Ná caith páipéir sa chlós. Ní leatsa é – is liomsa é.	Ná bígí ag pleidhcíocht. Thug sé dom é.
ceisteanna a chur	An bhfuil cead agam dul	Ar ith/ól tú?	Ceisteanna le briathra ón	Ceisteanna le briathra ón

<p>agus a fhreagairt</p>	<p>amach / dul go dtí an leithreas? Tá / Níl. Cá bhfuil x? Sa chlós / sa seomra / sa leithreas / sa chófra / sa bhosca. An bhfuil sé (dathanna / gníomhaíochtaí) ? An bhfuil tú tinn? Tá /Níl. Cad atá sa _? Cé hé / hí sin? Cad é sin? An leabhar é? Ní hea / Sea.</p>	<p>D'ith mé / níor ith mé. D'ól mé / níor ól mé. Cad/céard a tharla? Cé leis é seo? Ar thóg, thit, bhris, chuala, tháinig? An raibh, bhfaca, ndeachaigh, ndearna ? Cén dath atá ar an X? Cathain? (laethanta na seachtaine – inné, ar maidin, ag am lóin) Conas? Cén t-am? (uair) Cé mhéad? Cad is ainm duit? Cén aois tú? Cén rang ina bhfuil tú?</p>	<p>Aimsir Chaite, Aimsir Láithreach, Aimsir Gnáthláithreach (dearfach agus diúltach). Cad is dóigh leat? Cén t-am? (leathuair tar éis, ceathrú tar éis, ceathrú chun) Cén fáth? Mar</p>	<p>Aimsir Fháistineach (dearfach agus diúltach). Cad é do thuairim? Is dóigh liom go / gur Cén sort /saghas? Cén praghas? Meas tú?</p>
---------------------------------	---	--	---	--

Catagóir: Soiléiriú a lorg i gcomhrá (R.C. Ich. 20)

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste	Naíonáin	Ranganna 1 agus 2	Ranganna 3 agus 4	Ranganna 5 agus 6
easpa tuisceana a léiriú			Ní thuigim. Cé mhéad atá air?	Ní feidir liom é a dhéanamh.
cabhair a lorg			An féidir leat cabhrú liom? Cad is brí le x ?	Conas a deireann tú / a déarfá?
litriú a lorg			Litrigh x más é do thoil é. Cén Ghaeilge atá ar x ?	Conas a litríonn tú / litreofá ?
athrá a lorg			Abair é sin arís más é do thoil é.	Abair é go mall le do thoil.

Catagóir: Struchtúr a chur ar chomhrá (R.C. Ich. 26)

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste	Naíonáin	Ranganna 1 agus 2	Ranganna 3 agus 4	Ranganna 5 agus 6
oscailt			Ar chuala tú? Tá an lá go hálainn / go dona / fliuch / fuar / go deas.	Tá tú ag obair go crua /dian.
féincheartú			Ó, gabh mo leithscéal, tá brón orm Ní hea ach Ní anois ach níos déanaí / níos luaithe / ag am	Fan go bhfeicfidh mé.
cur síos a dhéanamh céim ar chéim			Ar dtús..... Ansin Tar éis tamaill Leis sin	Níorbh fhada Ar deireadh
coimriú		 agus is mar sin a tharla. Sin, sin. agus mar sin / dá bhrí sin / dá bharr ní bheidh sé ar scoil.
deireadh a chur le comhrá			Sin é. Ceart go leor mar sin. Tá deifir orm anois.	Caithfidh mé imeacht. Beidh mé ag caint leat arís.

			Tá orm imeacht. (mar)	Feicfidh mé arís / amárach / níos déanaí thú.
--	--	--	-----------------------	---